14. Knihovnické organizace a spolupracující instituce

V kapitole se seznámíte se základními organizacemi, spolky a sdruženími, se kterými knihovny v České republice spolupracují.

Hlavní body kapitoly

- Knihovnické organizace a instituce
- Spolky, sdružení a svazy obcí a měst České republiky
- Vzájemná spolupráce

Klíčová slova

IFLA, EBLIDA, SKIP, SDRUK, AKVŠ, LIBER, OCLC, SMS, SPOV, SMS a NSZM.

Knihovnické a spolupracující organizace a instituce

IFLA

IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) je nejvýznamnější celosvětová knihovnická organizace. Byla založena v roce 1927 v Edinburghu. Organizace IFLA je *„představitelkou knihovnické profese“.* Prezidentkou je paní Barbara Lison (Německo).

IFLA je nevládní, nezisková a nezávislá organizace. Je partnerskou organizací UNESCO. Jejím dlouholetým úkolem je hájit zájmy knihovnických a informačních služeb a jejich uživatelů na celém světě. Podporuje vysokou úroveň standardu v poskytování knihovních a informačních služeb. Tyto standardy se snaží přenášet do povědomí široké veřejnosti.

Představuje přední mezinárodní orgán zastupující zájmy knihovnických a informačních služeb a jejich uživatelů. IFLA poskytuje informačním specialistům po celém světě fórum pro výměnu nápadů a podporu mezinárodní spolupráce, výzkumu a rozvoje ve všech oborech knihovnické činnosti a informační služby. IFLA je jedním z prostředků, pomocí kterých mohou knihovny, informační centra a informační profesionálové na celém světě formulovat své cíle, uplatňovat svůj vliv jako skupiny, chránit své zájmy a hledat řešení globálních problémů.

V současné době má IFLA přibližně 1400 sdružení, institucí a jednotlivců z velmi odlišných kulturních prostředí spolupracuje na prosazování cílů Federace a na propagaci knihovnictví na celosvětové úrovni. Prostřednictvím svého formálního členství zastupuje IFLA přímo nebo nepřímo přibližně 500 000 knihoven a informačních profesionálů po celém světě.

IFLA sleduje své cíle prostřednictvím různých kanálů, včetně publikací, časopisu, směrnic, zpráv a monografií s širokým rozsahem témat. Pořádá workshopy a semináře po celém světě za účelem zlepšení odborné praxe a zvýšení povědomí o rostoucím významu knihoven podporujících své komunity a společnost v digitálním věku.

Členem IFLA v ČR jsou Národní knihovna ČR, SKIP, Knihovna Akademie věd ČR a Parlamentní knihovna ČR.

EBLIDA

EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations) je nezisková organizace zastupující národní knihovny a knihovnická sdružení v Evropské unii a dalších evropských zemích. Prostřednictvím svých členů zastupuje přibližně více než 70 000 jednotlivých knihoven napříč Evropou (z toho cca 65 000 se považuje za veřejné knihovny) a přibližně 100 milionů uživatelů.

EBLIDA byla založena 13. června 1992 v Haagu, hlavním městě Nizozemska. Prezidentem EBLIDA, zvoleným v květnu 2018 ve Štrasburku, je Ton Van Vlimmeren. EBLIDA je členem IFLA a Copyright for Creativity.

Cíle a činnosti vycházejí z Ústavy EBLIDA; prioritně se zaměřuje na podporu konzultace mezi jejími členy o záležitostech společného zájmu; vytváří komunikační kanál mezi svými členy a dalšími partnery, zejména mezi Evropskou komisí, Evropským parlamentem a dalšími orgány Evropské unie.

EBLIDA vystupuje jako reprezentativní hlas profesí knihovnictví a informatiky v evropských záležitostech a slouží a podporuje další zájmy profesí knihoven a informačních věd, jeho institucí a profesionálních pracovníků v Evropě.

Českou republiku zastupuje v EBLIDA SKIP.

LIBER

LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche) je hlasem evropských vědeckých knihoven. Jde o nadaci registrovanou v Nizozemsku. Předsedkyní LIBER je paní Jeannette Frey (Švýcarsko). Sdružení bylo založeno v roce 1971, členy LIBER je přibližně 450 národních, univerzitních a dalších knihoven, širší okolí LIBER tvoří partnerství s jinými organizacemi v Evropě i mimo ni.

Českou republiku zastupuje Národní knihovna ČR, Národní technická knihovna, Knihovna Akademie věd ČR a další instituce.

OCLC

BROKEN-LINK:OCLCLINK-BROKEN (Online Computer Library Center) je mezinárodní sdružení knihoven, které podporuje tisíce knihoven při zvyšování dostupnosti a využití informací pro lidi po celém světě. Poskytuje sdílené technologické služby, originální výzkum a komunitní programy, které pomáhají knihovnám plnit neustále se vyvíjející potřeby jejich uživatelů, institucí a komunit.

Tato organizace vznikla v roce 1967. Pravděpodobně nejznámější jsou světový katalog WorldCat, discovery systém WorldCat Discovery Service nebo sdílená katalogizace prostřednictvím BROKEN-LINK:OCLC Cataloging and Metadata SubscriptionLINK-BROKEN. OCLC má cca 16 tisíc členů z více než 100 zemí světa.

ÚKR

ÚKR (Ústřední knihovnická rada České republiky) je poradním, iniciativním a koordinačním orgánem ministra kultury ČR pro oblast knihovnických a informačních služeb, knihovnictví a knihoven v České republice.

Rada se vyjadřuje k zásadním programovým, legislativním a normativním záměrům v oblasti knihovnictví. Ve spolupráci s příslušným odborem MK ČR předkládá ministru kultury ČR návrhy na řešení zásadních problémů knihovnictví v České republice. Obsahově **připravuje celostátní koncepce rozvoje knihoven ČR a iniciuje zpracování dílčích strategických materiálů pro různé oblasti činnosti knihoven.**

Vyjadřuje se ke stanovení prioritních oblastí poskytování dotací provozovatelům knihoven a k náplni programů MK ČR určených k rozvoji knihovnictví. Má poradní hlas k rozdělení dotačních prostředků do dotačních programů Ministerstva kultury ČR, například VISK, K21.

> Rada zpracovává návrhy a doporučení týkající se postavení, funkce a mezirezortní kooperace knihoven poskytujících VKIS.

Členy rady jmenuje ministr kultury z řad odborníků, zástupců profesních sdružení a představitelů institucí z oblasti knihovnictví. V současné době jsou v radě představitelé všech knihovnických sdružení (SKIP, SDRUK, AKVŠ, Knihovnická komise AMG) a ředitelé všech ústředních knihoven (Národní knihovna ČR, Národní technická knihovna, BROKEN-LINK:Národní lékařská knihovnaLINK-BROKEN, Knihovna AV ČR), dále výběrově ředitelé krajských knihoven a městských knihoven.

Rada představuje užitečnou platformu pro komunikaci mezi knihovnami a Ministerstvem kultury. Stále častěji se daří dohadovat společné postupy v klíčových otázkách rozvoje knihoven.

Předsedkyní ÚKR je Ing. Libuše Nivnická.

SKIP

SKIP (Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR) je dobrovolná profesní a stavovská organizace knihovníků a informačních pracovníků, která má charakter občanského sdružení.

> **Posláním SKIP je usilovat o soustavné zvyšování úrovně knihovnické a informační práce a s tím spojené prestiže oboru a o to, aby ze strany státu, zřizovatelů knihoven a informačních institucí byly vytvářeny příznivé podmínky pro jejich rozvoj a činnost.**

SKIP je členem mezinárodních spolků IFLA a EBLIDA, členem Spolku pro obnovu venkova, Sdružení místních samospráv, spolupracuje s Asociací krajů, Národních sítí zdravých měst a Svazem měst a obcí.

SKIP sdružuje více než 1800 členů a je organizován na regionálním principu. Má 10 regionálních organizací. Po odborné linii zajišťuje činnost 13 odborných sekcí a klubů:

- sekce – veřejných knihoven, bezbariérové knihovny, zaměstnavatelská sekce, sekce vzdělávání, fantastické knihovny a sekce trenérů paměti, …
- kluby – Klub dětských knihoven, Klub školních knihoven, Klub lékařských knihoven, Klub tvořivých knihovníků, Klub vysokoškolských knihovníků, Frankofonní klub, …
- komise – Komise pro zahraniční styky.

Předsedou SKIP je Mgr. Roman Hájek.

==== SDRUK ====

SDRUK (Sdružení knihoven České republiky) bylo ustaveno v prosinci 1992 jako nadace s cílem koordinovat spolupráci a napomáhat rozvoji odborných a veřejných knihoven. Členy SDRUK je v současné době přes 70 knihoven a informačních středisek, předsedou SDRUK je RNDr. Tomáš Řehák.

SDRUK se podílí na organizaci celostátní konference Knihovny současnosti. Ve spolupráci s Národní knihovnou ČR vznikl Slovník českých knihovníků, ve kterém jsou zveřejněny informace o významných osobnostech českého knihovnictví.

Z podnětu SDRUK vznikla i Nadace knihoven, která umožňuje podporu studijních cest a exkurzí do zahraničních knihoven.

SDRUK pracuje v devíti odborných sekcích:

- Sekce pro akvizici
- Sekce pro bibliografii
- Sekce pro historické fondy
- Sekce pro informační vzdělávání uživatelů
- Sekce pro informační technologie
- Sekce pro PR a marketing
- Sekce pro regionální funkce
- Sekce pro služby
- Sekce pro městské knihovny

AKVŠ

AKVŠ (Asociace knihoven a vysokých škol ČR) vznikla v roce 2001. Založilo ji 21 veřejných vysokých škol. Asociace zastupuje vysokoškolské knihovny a prosazuje jejich zájmy při jednání se vzdělávacími organizacemi, např. s distributory informačních zdrojů a snaží se podporovat mezinárodní spolupráci těchto knihoven. Členem AKVŠ se mohou stát jen vysokoškolské knihovny; v současné době jde o cca 25 členů.

Asociace usiluje o spolupráci na mezinárodní úrovni, k jejím klíčovým aktivitám patří podpora otevřeného přístupu k publikování výsledků vědy a výzkumu, podpora informačního vzdělávání, trendy a rozvoj kvality služeb.

AKVŠ je členem v mezinárodních sdruženích SPARC Europe a Liber. Pořádá také akce pro knihovny, například konferenci Bibliotheca academica.

Předsedou AKVŠ je Ing. Václav Šubrta.

AMG

AMG (Asociace muzeí a galerií České republiky, z. s.), je profesním svazem sbírkotvorných institucí a osob činných v oboru muzejnictví, největším v České republice.

Od svého založení v roce 1990 působí jako reprezentant muzeí a galerií v ČR a hájí společné zájmy a práva těchto institucí v duchu principů stanovených Etickým kodexem Mezinárodní rady muzeí ICOM. AMG v současné době sdružuje přes 300 řádných členů (institucí) a 200 členů čestných a individuálních.

Zvláštní skupinu tvoří Knihovnická komise, která každoročně pořádá Seminář pro muzejní knihovníky.

Předsedkyní Knihovnické komise AMG je PhDr. Štěpánka Běhalová, Ph.D.

ČIS

ČIS (Česká informační společnost, z. s.), je sdružení občanů, kteří pracují v některém z oborů zabývajících se vyhledáváním, uchováváním a zpřístupňováním informací odborného (vědeckého, technického, ekonomického, medicínského apod.) charakteru. Jedná se zejména o informační pracovníky, archiváře, bibliografy, knihovníky, administrátory informačních systémů v informačních institucích a další příbuzné profese.

SPOV

SPOV (Spolek pro obnovu venkova ČR) je nevládní nezisková organizace, jejímž posláním je přispívat k rehabilitaci venkova, k obnově a prohloubení společenského a duchovního života na venkově a k posílení jeho hospodářské stability a prosperity.

Se SPOV spolupracuje SKIP především na soutěži Vesnice roku a je také jeho členem. Cílem soutěže Vesnice roku v Programu obnovy venkova je snaha povzbudit obyvatele venkova k aktivní účasti na rozvoji svého domova, zveřejnit rozmanitost a pestrost uskutečňovaní programů obnovy vesnic a upozornit širokou veřejnost na význam venkova. Zástupce SKIP je jedním z porotců soutěže, ve kterých se hodnotí i veřejné knihovny.

Předsedkyní SPOV je Ing. Veronika Vrecionová.

SMO

SMO (Svaz měst a obcí České republiky) – do jeho působnosti spadá široké spektrum aktivit. Každodenní práce svazu je zaměřena především na legislativní činnost v různých oblastech, zejména v oblasti financování obcí, dále pak například v oblasti regionálního rozvoje a rozvoje venkova, bezpečnosti, dopravy, energetiky, školství, kultury, oblasti sociální aj. V oblasti knihovnictví

spolupracuje zejména při oceňování soutěže Městská knihovna roku.

Předsedou SMO je Mgr. František Lukl, MPA.

SMS

SMS (Sdružení místních samospráv ČR) je nevládní apolitickou organizací s celostátní působností, která sdružuje a hájí zájmy obcí a měst v ČR. V oblasti knihovnictví úzce spolupracuje na realizaci přednášek a stáží pro obce. Členem Sdružení místních samospráv je SKIP.

Předsedou SMS je Petr Halada.

NSZM

NSZM (Národní síť zdravých měst) je odborně zaměřená asociace 135 měst, obcí a regionů, která aktivně pracuje v Česku již téměř 30 let. Pojem zdravé město, obec, mikroregion, kraj je prestižní označení pro municipalitu, která je aktivně zapojena do mezinárodního Projektu Zdravé město (obec, region) pod patronací OSN-WHO. V rámci jednotlivých zemí vznikají národní sítě, které mezi sebou spolupracují.

Zdravá města, obce a regiony systematicky podporují kvalitu veřejné správy, veřejných služeb (včetně knihoven), kvalitu strategického plánování a řízení s ohledem na udržitelný rozvoj a podporu zdraví, aktivně se ptají svých obyvatel na jejich názory.

Předsedou NSZM je Mgr. Herbert Pavera.

Další užitečné zdroje vztahující se k obsahu této kapitoly najdete v příloze 14.

From:
https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/ - **Metodické příručky pro knihovny**

Permanent link:
https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/rizeni/knihovnicke_organizace_a_instituce?rev=1773056826

Last update: **2026/03/09 12:47**